

Research Paper

Synthesis of key factors in educational policy with a family approach to provide a systematic model

Mohadese Fadaei ¹, Seyed Reza Salehi Amiri^{2*}, Mahmoud Mehr Mohammadi ³, Mohammad Mehdi ³, Zolfagharzadeh ⁴

1. PhD Student in Cultural Management and Planning, Department of Cultural Management, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Cultural Management, Faculty of Management and Economics, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

3. Professor, Department of Education, Faculty of Humanities, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran.

3. Assistant Professor, Department of Public Administration, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran.

Received: 2021/5/17

Accepted: 2021/8/24

PP:1-18

Use your device to scan and read
the article online

DOI:

[10.30495/jedu.2022.28049.5615](https://doi.org/10.30495/jedu.2022.28049.5615)

Keywords:

Education, family, synthesis research, educational policy

Abstract

Introduction: The present study aimed to identify the key factors of educational policy in education with emphasis on the family institution. The research was qualitative and conducted by center research method.

research methodology: The research population was 90 articles and documents published during the years 2000 to 2020 on educational policy. Which were obtained by searching for the keywords's educational policy, family and upbringing, educational and family policy, family and school interaction in reputable domestic and foreign databases such as Noormags, SID, Noormags, Science direct, Eric; After purposely screening the resources, 35 sources were selected as a sample. The research data were collected from qualitative analysis of the studied documents and analyzed with a coding approach. Data validity was obtained by pluralism in the researcher or reliability test between coders.

Findings: The results identified 83 open source and 19 core codes, which are: causal factors (re-creation and re-engineering of the Parents and Teachers Association, redefining the role of the family in education and monitoring and commenting on the family in educational affairs), underlying factors (capacity building and support of families, decentralization Education and formal structure and codified participation rules) And Interfering factors (political and cultural factors and weaknesses of the macro management system), Strategies (considering diverse perspectives, communication mechanisms, family empowerment) and consequences (returning education to the main custodian and increasing the effectiveness of education policies).

Conclusion: With a clear view, it can be said that the study and consideration of all key and influential factors in educational policy with emphasis on the family, is necessary to attract maximum participation of the family in the process of education; Therefore, the officials and decision-makers of the country's education system should try to formulate a codified and enforceable plan for the identified factors and, with the help of all stakeholders in education, especially the family, take steps towards its maximum realization.

Citation: Fadaei Mohadese, Salehi Amiri Seyed Reza, Mehr Mohammadi Mahmoud, Zolfagharzadeh Mohammad Mehdi(2022), Synthesis of key factors in educational policy with a family approach to provide a systematic model .Journal of New Approaches in Educational Administration; 13(3):1-18

Corresponding author: Seyed Reza Salehi Amiri

Address: Assistant Professor, Department of Cultural Management, Faculty of Management and Economics, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Email: dr.salehiamiri@gmail.com

Extended Abstract

Introduction:

An examination of the current state of education in the country shows that although many years have passed since the formation of this institution, but unfortunately in terms of policy-making it is still in its infancy and policy-making It is done in the traditional way. The emphasis of the Supreme Leader on drafting a document on the fundamental transformation of education, as well as the emphasis on the duty of the intellectual and cultural elites of society, the seminary and the university to manage this fundamental transformation, shows the importance of fundamental changes in the country's education policies. Education policies are derived from the values that guide the dominant discourse of the education system. The capability approach as a new discourse governing theories of human development can be the basis for a fundamental change in education policies. Therefore, changing the paradigm of human development on the one hand and the need to review the policies of the country's education system on the other hand, as well as ignoring human capabilities as the latest product of development theories in the country's education policies show The policy-making process in education should be systematic.

Context:

Since the present study seeks to achieve the key factors of educational policy in education by emphasizing the family institution and providing a model for educational policy, so the research is applied in terms of purpose. Due to the fact that similar researches have not been done in the field of research, the researcher has sought to identify the key categories related to the discussion from the documents and has chosen the centrifugal method to extract the data, so the research is qualitative in terms of data.

Goal:

In this study, the researcher seeks to eliminate the existing shortcomings in the field of family role in educational policy and seeks to design a model for educational policy in education with emphasis on the institution of the family, which on the one hand has a strong theoretical basis in the field of educational policy. Provide the family and, on the other hand,

identify the key factors of educational policy so that those involved and officials of the education system can make the role of the family in educational policy more operational..

Method:

The research population was 90 articles and documents published during the years 2000 to 2020 on educational policy Which were obtained by searching for the keywords's educational policy, family and upbringing, educational and family policy, family and school interaction in reputable domestic and foreign databases such as Noormags, SID, Noormags, Science direct, Eric; After purposely screening the resources, 35 sources were selected as a sample. The research data were collected from qualitative analysis of the studied documents and analyzed with a coding approach. Data validity was obtained by pluralism in the researcher or reliability test between coders. Data analysis and conclusions from the research findings were used through content analysis. Then the researcher, the opinions of experts and educated people, Obtained work experience and experiences related to the research topic through semi-structured interviews this led to the development of new components for commercialization in the field of education.

Results:

The results identified 83 open source and 19 core codes, which are: causal factors (recreation and re-engineering of the Parents and Teachers Association, redefining the role of the family in education and monitoring and commenting on the family in educational affairs), underlying factors (capacity building and support of families, decentralization Education and formal structure and codified participation rules) And Interfering factors (political and cultural factors and weaknesses of the macro management system), Strategies (considering diverse perspectives, communication mechanisms, family empowerment) and consequences (returning education to the main custodian and increasing the effectiveness of education policies). all key and influential factors in educational policy with emphasis on the family, is necessary to

attract maximum participation of the family in the process of education; Therefore, the officials and decision-makers of the country's education system should try to formulate a

codified and enforceable plan for the identified factors and, with the help of all stakeholders in education, especially the family, take steps towards its maximum realization.

مقاله پژوهشی

سنتر پژوهی عوامل کلیدی سیاست‌گذاری تربیتی با رویکرد خانواده: ارائه یک الگوی نظام‌مند

محدثه فدایی^۱، سیدرضا صالحی امیری^{۲*}، محمود مهر محمدی^۳، محمد مهدی ذوالفقارزاده^۴

۱. دانشجوی دکتری مدیریت و برنامه ریزی فرهنگی، گروه مدیریت فرهنگی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
۲. دانشیار، گروه مدیریت فرهنگی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
۳. استاد، گروه تعلیم و تربیت، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.
۴. استادیار، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

چکیده

مقدمه و هدف: پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل کلیدی سیاست‌گذاری تربیتی در آموزش و پرورش با تأکید بر نهاد خانواده انجام شده است.

روش شناسایی پژوهش: پژوهش از نوع کیفی و به روش سنترپژوهی انجام شد. جامعه پژوهش، ۹۰ مقاله و سند منتشر شده طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۰ در مورد سیاست‌گذاری تربیتی بود که از طریق جستجوی کلیدواژه‌های سیاست‌گذاری تربیتی و آموزش، خانواده و تربیت، سیاست‌گذاری تربیتی و خانواده، تعامل خانواده و مدرسه در بانک‌های اطلاعاتی داخلی و خارجی معتبر نظیر پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، نورمگز، اریک، ساینس دایرکت به دست آمدند؛ پس از غربالگری منابع به صورت هدفمند ۳۵ منبع به عنوان نمونه انتخاب شد. داده‌های پژوهش از تحلیل کیفی اسناد مورد مطالعه گردآوری شدند و با رویکرد کدگذاری اقدام به تحلیل آن‌ها شد. اعتبار داده‌ها به روش کثرت‌گرایی در پژوهشگر یا آزمون قابلیت اطمینان بین کدگذاران بدست آمد.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش منجر به شناسایی ۸۳ کد باز و ۱۹ کد محوری شد که عبارتند از: عوامل علی (بازآفرینی و بازمهندسی انجمن اولیا، بازتعریف نقش خانواده)، عوامل زمینه‌ای (ظرفیت‌سازی خانواده‌ها، تمرکززدایی، ساختار رسمی)، عوامل مداخله‌گر (عوامل سیاسی و فرهنگی و ضعف‌های نظام مدیریت کلان)، راهبردها (توجه به دیدگاه‌های متنوع، سازوکارهای ارتباطی، اقتداربخشی به خانواده) و پیامدها (بازگشت تربیت به متولی اصلی و افزایش اثربخشی سیاست‌های تربیتی).

بحث و نتیجه‌گیری: با نگاهی کل‌نگر می‌توان گفت که بررسی و ملاحظه کلیه عوامل کلیدی و اثرگذار در سیاست‌گذاری تربیتی با تأکید بر خانواده، جهت جذب مشارکت حداکثری خانواده در فرایند تعلیم و تربیت ضروری است؛ لذا، مسوولان و تصمیم‌گیرندگان نظام آموزشی کشور باید سعی کنند برای عوامل شناسایی شده برنامه مدون و قابل اجرایی تدوین و با کمک کلیه ذی‌نفعان آموزش و پرورش خصوصاً خانواده، در راستای تحقق حداکثری آن گام بردارند.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۲/۲۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۶/۲

شماره صفحات: ۱۸-۱

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

[10.30495/jeu.2022.28049.5615](https://doi.org/10.30495/jeu.2022.28049.5615)

واژه‌های کلیدی:

آموزش و پرورش، خانواده، سنترپژوهی، سیاست‌گذاری تربیتی

استاد: فدایی، محدثه، صالحی امیری، سیدرضا، مهر محمدی، محمود، ذوالفقارزاده، محمد مهدی، (۱۴۰۱)، سنترپژوهی عوامل کلیدی سیاست‌گذاری تربیتی با رویکرد خانواده: ارائه یک الگوی نظام‌مند. دوماهنامه علمی - پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی. ۱۳ (۳): ۱۸-۱

* نویسنده مسوول: سیدرضا صالحی امیری

نشانی: دانشیار، گروه مدیریت فرهنگی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

پست الکترونیکی: dr.salehiamiri@gmail.com

مقدمه

آموزش و پرورش به مفهوم وسیع آن ابتدا از خانواده به گونه غیر عمدی شروع و سپس به مراکز رسمی وارد می‌شود. در گذشته، خانه مهم‌ترین مکان آموزشی و تربیتی برای فرزندان اشراف و توانگران محسوب می‌شد (Safi, 1999). در ایران باستان خانواده ضمن تربیت پسران در تربیت دختران نیز نقش عمده‌ای داشته است. البته دختران طبقه بالای جامعه به فراگرفتن ادبیات، موسیقی و تحصیلات نظری نیز می‌پرداختند، اما عموماً عمده آموزش‌های دختران خانه داری بوده است. اکنون هم در کشور ما خانواده و اعضای بزرگسال آن در تعلیم و تربیت خردسالان به خصوص در دو شکل آموزش حرفه‌ای و تربیت دینی و اخلاقی نقش مؤثری ایفا می‌کنند. با این حال نقش اجتماعی کردن و تربیتی خانواده در عصر حاضر با وجود اهمیت بالا به شدت کاهش پیدا کرده است. آنچه در ذهن فرزندان امروزی می‌گذرد این واقعیت تلخ است که برای آن‌ها خانواده صرفاً کارکرد اقتصادی دارد. در واقع به علت تفاوت‌های نسلی که منجر به شکاف عمیق بین اعضای خانواده شده است، برنامه تربیتی برای فرزندان کم‌رنگ شده و کمتر مورد ملاحظه قرار می‌گیرد. به عبارتی کم‌رنگ شدن نقش نظارتی والدین تأثیر زیادی بر عملکرد رفتاری فرزندان دارد. در گذشته نقش نظارتی پدر و مادر از عوامل مؤثر در پیشگیری آسیب‌های اجتماعی به شمار می‌آمد اما با گذار از جامعه سنتی به مدرن و پسامدرن و نزدیک‌تر شدن به سبک زندگی مردم دنیا با توجه به توسعه‌ی تکنولوژی رسانه‌ای و اینترنتی نقش خانواده در جامعه به شدت در حاشیه قرار گرفته است. با این وجود هنوز هم رگه‌هایی از فرهنگ گذشته در بین خانواده‌های ایرانی رواج دارد. لذا، با توجه به این‌که طی شکل‌گیری رفتار، بخش زیادی از زمان فرزندان با خانواده سپری می‌شود، پدر و مادر شناخت نسبتاً دقیقی از نوع رفتار، استعداد، نقاط ضعف و قدرت فرد دارند؛ می‌توان از دیدگاه‌های والدین در زمینه نحوه برخورد با دانش‌آموز، محتوای درس، برنامه‌ریزی زمانی و... در سیاست‌گذاری استفاده کرد (Doshman Ziari's, 2016).

سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به عنوان بالاترین مرجع سیاست‌ها و برنامه‌های نظام آموزشی و تربیتی کشور بیان می‌کند «وزارت آموزش و پرورش مهمترین نهاد تعلیم و تربیت رسمی عمومی، متولی فرایند تعلیم و تربیت در همه ساحت‌های تعلیم و تربیت، قوام‌بخش فرهنگ عمومی و تعالی‌بخش جامعه اسلامی بر اساس نظام معیار اسلامی، با مشارکت خانواده، نهادها و سازمان‌های دولتی و غیردولتی است». این موضوع در فصل بیانیه ماموریت به خوبی به نقش خانواده در همه زمینه‌های تعلیم و تربیت اشاره می‌کند و برای مشارکت خانواده در تربیت جایگاه ویژه‌ای را در نظر گرفته است به گونه‌ای که «ارتقای جایگاه و نقش تربیتی خانواده و مشارکت اثربخش آن با نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی» به عنوان بند ۱۴ از فصل دوم: «بیانیه ارزشها» سند بنیادین آمده است. این ارزش دو موضوع مهم را در با خود همراه دارد: ۱- نقش خانواده در تربیت ۲- مشارکت اثربخش خانواده در نظام تعلیم و تربیت. بنابراین موضوع تربیت و خانواده از یکدیگر جدایی ناپذیرند.

موضوع تربیت همیشه با پیچیدگی همراه بوده است. به گونه‌ای که نمی‌توان جریان تربیت را مصون از منابع مختلف دانست و این سوال مطرح می‌شود که با این منابع مختلف تاثیرگذار بر فرایند تربیت چه باید کرد؟ برای این سوال راه‌حل‌های مختلفی ارائه شده است که البته هیچ‌گاه موجودیت خانواده را با تردید مواجه نساخته است. چرا که جامعه بدون خانواده متصور نیست. اما موجودیت مدرسه با طرح نظریه‌هایی در مقاطع مختلف به شدت با تردید مواجه شده است. چرا که جامعه بدون مدرسه نه تنها قابل تصور می‌کرده که تاریخ نیز به وجود چنین جوامعی گواهی می‌دهد (Mehr Mohammadi, 2012).

به این ترتیب راه‌حلهایی چون مدرسه زدایی ایلیچ (Ilyich, 1973) به شیوه‌هایی مانند «مدرسه در خانه» که به نوعی متضمن ساده کردن صورت مساله با حذف مدرسه از این معادله چند وجهی یا چند مجهولی است مطرح شده‌اند. حال آن که نظریه‌ای با مضمون «خانواده زدایی از ساحت جامعه» نمی‌توان سراغ گرفت. لذا تعامل بین خانواده و مدرسه با موضوع تربیت فرزندان مورد تأکید است و مشارکت این دو نهاد در وضعی متفاوت و متناسب با شرایط حادث شده نیازمند الگوبرداری است (Mehr Mohammadi, 2012). البته زیر سوال بردن تاثیر مدرسه در عملکرد تحصیلی یا خانواده را تنها عامل مؤثر در موفقیت تحصیلی قلمدادن کردن نیز ارزیابی نادرستی است چرا که هم در نظریه مشهور کولمن (Coleman, 1996) در خصوص برابری فرصت‌های آموزشی و هم در سایه مطالعاتی که در زمینه‌های مختلف یادگیری در سطح بین‌المللی انجام شده است این موضوع رد شده است (Schmidt et al, 2001). لذا سازمانها و نهادهای اجتماعی مستقیماً و ارادی و آگاهانه در جریان تربیت مداخله می‌کنند و برخی دیگر به صورت غیرمستقیم بر موفقیت و عدم موفقیت فرایند تربیت تأثیر می‌گذارند (Supreme Council of the Cultural Revolution, 2011).

در این بین مدرسه مهم‌ترین موسسه آموزشی است که بیشترین فعالیت‌های آن صرف تربیت نسل حال برای آینده جامعه می‌شود (Poor, 2009). اما ذات آموزش و پرورش، نیازمند مشارکت تمام عناصر دخیل در فرایند یاددهی-یادگیری است. در چنین فرآیندی اندیشه یادگیری و شرکت در تصمیم‌گیری‌ها سبب رشد و بالندگی اجتماعی، سیاسی و فرهنگی می‌شود و زمینه‌های تحقق بخشیدن به جامعه پویا و توسعه‌یابنده را فراهم می‌آورد. از این رو نظام‌های آموزش رسمی جهانی در سراسر دنیا درصدد برآمده‌اند تا هر چه

بیشتر امکان تداوم نقش تربیتی خانواده‌ها به عنوان یکی از مهم‌ترین نهادهای مؤثر در تعلیم و تربیت را در نظام آموزش رسمی و عمومی فراهم سازند. به باور برخی از جامعه‌شناسان مانند هربرت مید (Vincent & Tomlinson, 2000) خانواده نهاد اجتماعی است که نخستین شالوده حیات جمعی به شمار می‌رود و وظایفی بی‌شمار مانند فعالیت‌های اقتصادی و تربیتی و اجتماعی کردن فرد را به عهده دارد. امروزه در نظام جهانی مشارکت افراد ذینفع به ویژه والدین در آموزش و پرورش یکی از عوامل مهم دموکراسی شناخته شده است (Sleeter, 2008). به زعم استیسی (Stacey, 1991) هیچ‌گونه فرمول مشخصی برای مشارکت والدین وجود ندارد. آن‌ها می‌توانند در زمینه‌های بسیاری در حوزه تعلیم و تربیت مشارکت داشته باشند. اگر اندیشه مشارکت یا تداوم نقش تربیتی خانواده‌ها در نظام تربیت تحقق یابد و بالنده شود و برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌ها براساس اصول و مبانی مشارکت، به مرحله عمل درآیند، به تدریج راه‌های جدید در این زمینه کشف می‌شود و بسیاری از معضلات نظام آموزش و پرورش موجود، کاهش می‌یابد (Samadi & Rezaei, 2011). به بیانی دیگر همان طور که رابرتسون نیز بیان می‌کند اگر دو نهاد خانواده و مدرسه به شیوه صحیح، ارزش‌ها، هنجارها، و فرهنگ جامعه را به نسل در حال آموزش منتقل کنند و میان اهداف و برنامه‌ریزی‌های خانواده و مدرسه، هماهنگی لازم وجود داشته باشد، شاهد تعارضات کمتری در جامعه خواهیم بود (Behravan, 1995). به زعم عزیزیان همکاری و مشارکت نهادهای تاثیرگذار در جریان تربیت می‌بایست به گونه‌ای سامان داده شود که فعالیت‌هایشان با تلاش نهاد آموزش و پرورش همسو باشند، تا بتوان شاهد تحقق یافتن اهداف عالی آموزش و پرورش بود (Azizian, 2015).

در سند «مبانی نظری تحول بنیادین تعلیم و تربیت رسمی و عمومی جمهوری اسلامی ایران» نیز بر ضرورت وحدت بین تربیت رسمی و تربیت غیررسمی، خصوصاً نقش کلیدی خانواده در به سرانجام رسیدن غایت و هدف کلی تربیت و لزوم هماهنگی و همیاری آن‌ها در دستیابی به اهداف و شایستگی‌های لازم تاکید شده است (Supreme Council of the Cultural Revolution, 2011). باوجود نقش اساسی خانواده در تعلیم و تربیت، این نقش در عمل با چالش‌هایی روبه روست. بررسی نقش تربیتی خانواده در نظام آموزش و پرورش در گرو آگاهی از اهمیت نقش آن و نحوه ورود آن در فرآیند تربیت در کنار مدرسه است. والدین می‌بایست در فرآیندهای تصمیم‌گیری در همه زمینه‌های تاثیرگذار بر دانش‌آموزان، از مشارکت در تدوین اهداف کلی آموزش و پرورش، اظهارنظر در برنامه درسی و موضوعات درسی مورد نیاز دانش‌آموزان، نوع و شیوه‌های آموزش، همکاری در تامین بخشی از هزینه‌های آموزش و پرورش، تحقق بخشیدن به اهداف فوق برنامه و سایر برنامه‌های اصلاحی مدرسه و همسویی و همفکری در زمینه عملکرد معلمان در کلاس درس، فرآیند ارزشیابی و اظهار نظر در انتخاب رشته تحصیلی دانش‌آموزان مشارکت داشته باشند و هم چنین در تربیت عملی فرزندان در منزل برای دستیابی به همان اهداف و برنامه‌های پیش‌بینی شده، تلاش کنند. ایجاد و تقویت این روحیه همکاری و تعامل میان خانه و مدرسه، مهم‌ترین عامل در بالا رفتن اعتماد دوجانبه و احترام متقابل میان والدین و مربیان است (Wanke, 2008).

اسناد بین‌المللی و کنوانسیون‌های حقوقی مرتبط با آموزش و پرورش، وظیفه تعلیم و تربیت را برحسب اهداف این نهاد، مسوولیت مشترک والدین و دولت دانسته‌اند. به زعم مردان اربط مؤثرترین عامل در پیشرفت نظام آموزشی مشارکت اولیای دانش‌آموزان است؛ چرا که خانواده بیشترین نقش را در تعلیم و تربیت کودک ایفا می‌کند (Mardan Arbat, 2013).

مطالعه گاردن (Garden, 2001) نیز تحت عنوان مشارکت والدین در تصمیم‌گیری مدرسه-محور در ایالات ویکتوریا و بریتیش کلمبیای کانادا نشان داد که والدین علاقه‌مند هستند ارتباط مدارس با آن‌ها بیشتر شود و در نظام مدیریت و تصمیم‌گیری در مدرسه مشارکت داشته باشند (Piri, 2009; Garden, 2001).

اهمیت نقش خانواده در تربیت فرزندان به اندازه‌ای است که علم‌الهدی مسوولیت آن را در مواقع ضروری جایگزین نظام تربیت رسمی می‌داند. به زعم وی خانواده باید در نظام تعلیم و تربیت مشارکت داشته باشد تا در صورت کافی نبودن اقدامات و یا ضعف دولت به طور مستقیم، بخشی اساسی از مسوولیت تعلیم و تربیت فرزندان خود را به عهده گیرد (Alam al-Huda, 2007). نکته اساسی دیگر در این مساله همان‌طور که بیگلی اشاره نموده است مشارکت خانواده‌ها در سیاست‌گذاری‌ها و تصمیم‌گیری‌های آموزشی که در زمینه فعال ساختن و رفع کاستی‌ها در همه ارکان آموزش و پرورش صورت می‌گیرد، نوعی مشارکت دو سویه، آگاهانه و بر اساس احساس نیاز، تفکر و هدف مشترک است (Beagly, 1996).

از طرفی در نظام آموزشی جمهوری اسلامی ایران که به صورت متمرکز عمل می‌شود و سیاست‌ها و برنامه‌ها را نهادهای دولتی در مرکز تهیه و تدوین می‌کند و مناطق و مدارس ملزم به اجرای وفادارانه آن هستند، ضرورت همراهی و مشارکت خانواده‌ها دوچندان می‌شود. از آنجا که در سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های متمرکز اکثر تصمیم‌گیرندگان و سیاست‌گذاران با نیازها، شرایط و امکانات موجود در کلاس‌ها و مدارس سراسر کشور آشنایی کامل ندارند و نسبت به نیازها و علائق جدید دانش‌آموزان و معلمان و اولیا به عنوان مخاطبان اصلی برنامه‌های درسی شناخت کمتری دارند، از این رو ممکن است سیاست‌گذاری‌های تربیتی و برنامه‌های تربیتی، متناسب با نیازهای دانش‌آموزان و مقتضیات

شرایط خانواده‌ها و مناطق محلی سراسر کشور نباشد. وجود این آسیب در نتایج مطالعات انجام شده در زمینه ارزشیابی از سیاست‌ها و برنامه‌های تربیتی و آموزشی (Ahghar, 2013; Amin Khandaghi, 2012; Turani, 2013; Hasani, 2012; Sedaghat, 2011; Ahghar, 2013) اذعان شده است. از راهکارهایی که برای کاهش این آسیب پیشنهاد شده است، برقراری ارتباط نزدیک سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان تربیتی با ذی‌نفعان برنامه‌ها یعنی دانش‌آموزان، معلمان و اولیاست.

نکته قابل ذکر دیگر کیفیت پایین آموزش در سطح ایران است که این پیشرفت کم در یادگیری به ویژه در حوزه‌های اجتماعی و کاربردی اساساً به دلیل مجموعه عواملی نظیر: سیاست‌های تربیتی نادرست، سیاست‌های آموزشی نادرست، محیط‌های یادگیری نابسند، عدم دسترسی، روش‌های یادگیری نامناسب و کم‌بازده، مدیریت کم‌اثر، مریمان و دانش‌آموزان بی‌انگیزه و مواردی از این دست است. این واقعیت هم مورد اذعان کارگزاران این حوزه قرار دارد و هم با ارجاع به نتایج ارزیابی‌های بین‌المللی از نظام‌های آموزشی کشورهای گوناگون قابل تشخیص است (Askari et al, 2019).

در آخرین گزارش منحنی یادگیری^۱ که گروه پیرسون^۲ با همکاری یونسکو (UNESCO, 2014) منتشر کرد، ایران با این که در اوج تحریم‌های بین‌المللی قرار داشت، برحسب شاخص تولید ناخالص داخلی در جایگاه بیست و نهم اقتصاد جهان قرار داشت (World Bank, 2015). اما از لحاظ «نمایه جهانی مهارت‌های شناختی و پیشرفت‌های آموزشی»^۳ در فهرست ۳۹ کشور برتر مورد بررسی قرار نداشت (Pearson, 2014).

در نمایه کامیابی لگاتوم (The Legatum Prosperity Index, 2017)، نیز ایران از لحاظ کیفیت آموزشی میان ۱۴۹ کشور جهان، در جایگاه هفتاد و پنجم است. در هر دو نمایه، کیفیت آموزش از جمله شاخص‌های تاثیرگذار بوده است. حتی در یکی از پژوهش‌های داخلی نیز که نتایج آن گویای وجود یک برنامه درسی نسبتاً متوازن و منسجم در سیستم آموزش و پرورش ابتدایی ایران بوده، پژوهشگر تاکید داشته که این توازن را نمی‌توان با کارایی و کیفیت در نظام آموزش ابتدایی معادل دانست (Sharifi, 2014).

تعاملات آموزشی خانواده و مدرسه و به طور کلی نظام آموزشی در همه زمینه‌ها علی‌الخصوص در زمینه سیاست‌گذاری تربیتی، که البته طیف تعاملات ممکن و ضروری را در بر نمی‌گیرد و تنها بخشی از آن را تشکیل می‌دهد، کمتر موضوع بحث، بررسی و تحقیق قرار گرفته است. به همین علت است که این تعاملات در چارچوب‌هایی تعقیب می‌شود که از پیچیدگی و پختگی لازم برخوردار نیست و چه بسا کارایی لازم را نیز نداشته باشد (Mehr Mohammadi, 2012).

سیاست‌گذاری تربیتی فرایندی است که طی آن مسائل تحلیل می‌شوند، سیاست‌ها شکل می‌گیرند، اجرا و ارزیابی می‌شوند و در نهایت تعدیل شده یا مجدداً طراحی می‌شوند. به‌طور کلی سیاست‌گذاری تربیتی شامل: (۱) تحلیل بخشی، (۲) سیاست‌ها و استراتژی‌ها (۳) انجام برنامه می‌باشد. بخش مربوط به سیاست‌ها و راهبردهای انجام یک برنامه آموزشی، اهداف یا جهتگیری‌های سیاسی و نیز راهبردهای اصلاح سازمانی و اجرای موثر سیاست تربیتی را ارائه می‌دهد. این سیاست‌ها به طور کلی در قانون اساسی، دستورالعمل‌های سیاسی، متون حقوقی، اسناد مربوط به اهداف بخشی (مربوط به آموزش و پرورش) و در برنامه‌ریزی‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی وجود دارند (OECD, 2017: 19).

سیاست‌گذاری تربیتی تعیین‌کننده جهت‌گیری نظام آموزشی است و تحقق اهدافی را که در قانون اساسی و قوانین بخشی آموزش و پرورش در ارتباط و هماهنگی با مرجعیت کلی جامعه به عهده سازمان آموزش و پرورش رسمی گذارده شده‌اند، ممکن سازد (Khushik & Diemer, 2018: 2) و اینکه سیاست‌گذاری متضمن تعیین رسالت و وظایف و خط‌مشی آموزشی کشور است (Fayuzat, 2011)، معمولاً بر اساس ارزش‌های هر جامعه صورت می‌گیرد. بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت که اهداف آموزش و پرورش در جهان یکسان نیستند، بلکه بین کشورها، نکات اشتراک و افتراقی که گاهی متناقض و متضاد هستند، وجود دارد؛ این نکات به عنوان یکی از مسائل بنیادی آموزش و پرورش قابل تحلیل هستند (Shekari, 2010). با این حال در مجموع چهار کارکرد اساسی برای نظام آموزشی تعیین شده است: رشد فردی، انضباط ذهنی، انتقال میراث فرهنگی، ارتقای نیازهای حیاتی جامعه به منظور رفاه اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، قلمرو علوم و فنون (Alagheh Band, 2017).

بررسی وضعیت موجود آموزش و پرورش در کشور نشان می‌دهد با آنکه از آغاز شکل‌گیری این نهاد سال‌ها می‌گذرد، اما متأسفانه از نظر خط‌مشی‌گذاری هنوز در خاستگاه ابتدایی قرار دارد و خط‌مشی‌گذاری‌ها به شیوه سنتی انجام می‌شود. تأکیدات مقام معظم رهبری برای تدوین سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و نیز تأکید بر وظیفه‌های نخبگان فکری و فرهنگی جامعه و حوزه و دانشگاه برای مدیریت کردن

- 1 . The Learning Curve
- 2 . Pearson
- 3 . Global Index of Cognitive Skills and Educational Attainment

این تحول اساسی، اهمیت تغییرات بنیادین خطمشی‌های آموزش و پرورش کشور را نشان می‌دهد. خطمشی‌های آموزش و پرورش از ارزش‌هایی نشأت می‌گیرند که جهت دهنده گفتمان غالب نظام آموزشی است. رویکرد قابلیت به عنوان گفتمان جدید حاکم بر نظریات توسعه انسانی می‌تواند مبنای تحول اساسی در خطمشی‌گذاری‌های آموزش و پرورش باشد. بنابراین تغییر پارادایم توسعه انسانی از یک سو و ضرورت بازنگری در خطمشی‌های نظام آموزش و پرورش کشور از سوی دیگر و هم‌چنین نادیده گرفتن قابلیت‌های انسانی به عنوان آخرین محصول نظریه‌های توسعه در خطمشی‌های آموزش و پرورش کشور نشان می‌دهد بایستی فرایند سیاست‌گذاری و خطمشی‌گذاری در آموزش و پرورش نظام‌مند گردد.

سیاست‌های آموزش و پرورش رسمی، می‌تواند به‌عنوان اقدامات دولت‌ها در رابطه با شیوه‌های آموزشی و نحوه اداره، ساخت و ارائه آموزش استنباط شود (Viennet & Pont, 2017: 19)؛ اما سیاست‌گذاری‌ها به روابط و فرایندهای رسمی دولت و مدارس و معلمان و قوانین تاثیرگذار بر آن‌ها محدود نمی‌شود و مستلزم آن است که در متن و زمینه‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی درک شوند (Ozga, 2000). بعلاوه آن که دستیابی به اهداف و تحقق سیاست‌های آموزش و پرورش در بهترین حالت، زمانی است که ذی‌فعاان دست به دست هم داده و هر یک سهم مسوولیت‌های خود را عهده دار شوند (Yaro & others, 2016).

بررسی نقش تربیتی خانواده در نظام آموزش و پرورش در گرو آگاهی از اهمیت نقش آن است. خانواده به عنوان یکی از محیط مهم‌ترین محیط‌های تربیتی، ابعاد مختلف رشد کودک (جسمانی، عاطفی، اجتماعی و دینی) را تحت تاثیر قرار و خمیرمایه شخصیت آن‌ها را شکل می‌دهد و پایه گذار سعادت فردی و اجتماعی است. خانواده قدیمی‌ترین و فراگیرترین نهادی است که در تمام جوامع بشری با الگوهای مختلف وجود داشته است و کارکردهای فراوانی دارد. از مهم‌ترین کارکردهای نهاد خانواده «تعلیم و تربیت» است. از این‌رو عملکرد تربیتی خانواده از موضوعات مهم و حساسی است که با زندگی تمام مردم و سرنوشت آنان ارتباط تنگاتنگ دارد و هرگز نمی‌توان آن را در ردیف قضایای ثانویه و دست دوم قرار داد؛ چرا که خانواده هسته نخستین تشکیل جامعه به شمار می‌رود. علی‌رغم اهمیت نقش خانواده در امر تربیت در حکومت اسلامی این نقش در چارچوب نظام تربیت رسمی و عمومی با چالش‌هایی مواجه است. (Asadegh zadeh, 2009).

در راستای موضوع پژوهش، پژوهش‌های جسته و گریخته‌ای انجام شده است که دقیقاً به موضوع پژوهش نپرداخته‌اند، اما در راستای بهره‌گیری از آن‌ها به منظور شناخت بیشتر از موضوع می‌توان به مرتبط‌ترین آن‌ها اشاره کرد.

یافته‌های پژوهش رضایی و همکاران (۲۰۱۸) حاکی از آن است، بهره‌گیری درست و به دور از هرگونه افراط و تفریط و یا تعصب کورکورانه از سیاست‌گذاری می‌تواند موجب تحقق رسالت اصلی آموزش و پرورش گردد که همانا تربیت و رشد تک‌تک انسان‌ها به منظور کمال نفس آن‌هاست. کارآمد کردن نظام آموزشی مستلزم برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری آموزشی بر اساس واقعیات است. نتایج پژوهش قلی‌پور و همکاران (۲۰۱۸) نشان می‌دهد که خطمشی‌گذاری با رویکرد قابلیت، مستلزم به کارگیری الگوی خطمشی‌گذاری با عناصر رویکرد قابلیت به عنوان محتوای خطمشی‌هاست. در این الگو، تجلی نظام خطمشی‌گذاری شورای عالی آموزش و پرورش است که با نهادهای فراقوه‌ای و قوای سه‌گانه، خانواده‌ها، نهادهای مدنی و بخش خصوصی تعامل دارد و با توجه به آزادی‌های مورد نیاز برای تحقق بخشیدن به توسعه قابلیت‌ها و تبدیل آن‌ها به کارکردها در چارچوب فرهنگ و نظام ارزشی فعالیت می‌کند. یافته‌های پژوهش طالبی، سید نظری و سودی (۲۰۱۷) حاکی از آن بود که مدل‌های سیاست‌گذاری با ارائه چارچوب تحلیلی، درک بهتر عوامل محیطی را فراهم کرده، زمینه ساز و تسهیل‌گر شرایط بررسی بیشتر و تحلیل واقع بینانه‌تر سیاست‌گذاری می‌شوند. برای ارائه مدل سیاست‌گذاری در آموزش و پرورش ایران، نیازمند دیدگاه سیستمی هستیم. به عبارتی برای اتخاذ تصمیم و سیاست‌های آموزشی باید تمامی عواملی که بر درون‌دادها، فرآیندها و برون‌دادهای سیستم آموزشی تأثیر می‌گذارند، همچنین تعامل میان نظام آموزشی با سایر نظام‌ها در نظر گرفته شوند. اکبری، نویدبخش و بختیاری (۲۰۱۶) در پژوهشی به این یافته رسیدند که مقوله محوری در پژوهش‌های نظام آموزشی عبارتند از جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل و انتشار اطلاعات. سایر داده‌ها نیز زیر سه مقوله قرار گرفتند: ۱- پژوهش و ارزیابی ۲- تصمیم‌سازی و ۳- تعاملات ویژه با محیط. سپس بیان کردند که تداوم جریان سنتی سیاست‌گذاری در نظام آموزشی بیانگر حلقه گمشده‌ای در فرایند سیاست‌گذاری نظام آموزشی است. یافته‌های پژوهش علم‌الهدی (۲۰۰۹) نشان داده، وضع موجود نظام‌های آموزشی از جهت تعامل دولت و خانواده بر رویکرد دولت محور استوار است ولی درباره مناسبات تربیتی خانواده و دولت سه نظریه دولت محور، خانواده محور و وظیفه مشترک مطرح است. نگاه اسلام به رسالت تربیتی خانواده و دولت نوع تعامل ویژه میان آن‌ها را اقتضا می‌کند که با سه نظریه مذکور متفاوت است و در مدل یک سه ضلعی قابل تحقیق می‌باشد. این مدل دارای چهار ویژگی مهم است که عبارتند از: در تمام سطوح مدیریتی نظام آموزش جریان دارد و به مدرسه محدود نمی‌شود؛ شامل دو نقش مشارکتی و نظارتی است؛ سه جانبه است و علاوه بر دولت و خانواده، جامعه مدنی را نیز درگیر می‌کند؛ گستره وسیعی از تعامل را در بر می‌گیرد که علاوه بر اجرا، شامل هدف‌گذاری، برنامه‌ریزی، مدیریت و راهبری، ارزشیابی و اصلاحات می‌شود.

سلیمان، یات و ادریسو (۲۰۱۷) در پژوهشی مشترک به این نتایج دست یافتند که اجرای سیاست آموزش در زنگبار تأثیر واقعی در دسترسی به آموزش در مدارس ابتدایی دارد. در این پژوهش آمده است که وزارت امور خارجه با سایر شرکای آموزش و پرورش برای تقویت ظرفیت معلمان به منظور اطمینان از کیفیت آموزش در زنگبار همکاری می‌کند. دینگ‌جی^۲ (۲۰۱۶) به این نتیجه دست یافت که برای تحلیل سیاست‌گذاری تربیتی بایستی در سه حوزه محتوی (سیاست‌های سطح نظام، تدریس و یادگیری، تخصیص منابع)، زمینه (عوامل موقعیتی، فرهنگی، ساختاری، بین‌المللی) و فرایند اقدام نمود که هر کدام زیرمجموعه‌های خود را دارد که در شکل قابل مشاهده است.

صراحت دیدگاه‌های مطرح شده در این زمینه یعنی تداوم (مشارکت) خانواده در نظام تربیت رسمی و عمومی می‌طلبد که به رغم برخی مسائل و مشکلاتی که در زمینه مشارکت وجود دارد، برای مشارکت درازمدت خانواده در نظام تربیت رسمی و عمومی هزینه‌هایی صرف کرد بویژه اگر سهمی شدن در قدرت در میان باشد. وارد کردن خانواده‌های طبقات پایین اجتماعی - اقتصادی باید به عنوان هدف اساسی فرایند توسعه درازمدت در نظر باشد. برای جلب مشارکت خانواده‌ها در نظام تربیت رسمی و عمومی لازم است در درجه نخست «فضایی از حمایت» به وجود آید تا روشن شود که مشارکت امری با ارزش، حتی بیش از آن وظیفه هر یک از خانواده هاست. تجربه نشان داده است که مشارکت حتی فضای حمایت کننده نمی‌تواند به خودی خود رخ دهد بلکه به نوعی «رهبری دلسوزانه» نیازمند است. باید رهبران مشارکت‌ها را پیدا کرد و آنان را آموزش داد تا سمت و سوی فرایندهای شایسته مشارکت‌ها را فراهم سازند. این رهبران باید علاقه‌مند در اختیار گذاشتن توان‌ها و نیروهایشان برای خدمت به دیگران باشند و در مورد اعضای گروه‌های گوناگون از جمله خانواده‌ها احساس مسوولیت کنند.

این قبیل موضوعات که هم در مبانی نظری موضوع سیاست‌گذاری تربیتی و هم در مطالعات و تحقیقات صورت گرفته توسط محققان در حوزه تعلیم و تربیت بیان شده است، بیانگر اهمیت نقش خانواده در سیاست‌گذاری تربیتی در آموزش و پرورش است که مساله پژوهش حاضر را بیان می‌کند. به عبارت دیگر با کم رنگ شدن نقش خانواده در تربیت علی‌رغم تأکید بر موجودیت خانواده در تربیت از یک طرف و پایین آمدن کیفیت آموزش و یادگیری در ایران به استناد مطالعات صورت گرفته جهانی و داخلی از طرف دیگر، حکایت از حلقه مفقوده‌ای در سیاست‌گذاری تربیتی در نظام آموزش و پرورش دارد که در اسناد بالادستی نظام تعلیم و تربیت کشور یعنی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش نیز بر جایگاه، نقش و مشارکت اثربخش آن تأکید شده است و ۲۴ بار واژه خانواده در آن قید شده است و راهکار شماره ۴ سند تحول به «تقویت بنیان خانواده و کمک به افزایش سطح توانایی‌ها و مهارت‌های خانواده در ایفای نقش تربیتی متناسب با اقتضائات جامعه اسلامی» پرداخته است و در ادامه آن شش راهکار زیر را مطرح کرده است. بر این اساس ماموریت خطیر سیاست‌گذاری تربیتی در نظام تعلیم و تربیت و ارتباط دو سویه‌اش با جامعه و تأثیرپذیری مستقیم از تغییر و تحولات حاکم بر جامعه، مستلزم به‌روز شدن دائم سیاست‌ها و به‌کارگیری الگوها و مدل‌های جدید و نوآورانه به منظور پاسخگویی به نیازهای نو جامعه است. بر همین اساس در اسناد تحول بنیادین آموزش و پرورش ایران نیز نقش آفرینی خانواده در سیاست‌گذاری تربیتی در حکم یک الگوی جدید و پاسخگو برای تربیت انسانی در طراز جمهوری اسلامی ایران مطرح شده است (Mazaheri et al, 2016).

بنابراین کاملن روشن است که در اسناد بالادستی یعنی سند تحول به مشارکت خانواده در فرایند تعلیم و تربیت به صورت واضح و کاملاً روشن پرداخته شده است اما مساله‌ای که وجود دارد ضمانت اجرایی یا برنامه‌های عملیاتی در خصوص نحوه و چگونگی مشارکت خانواده در تعلیم و تربیت است. در حال حاضر نقش خانواده در تربیت بسیار کم رنگ شده است در حالی که در گذشته مهم‌ترین و تأثیرگذارترین نهاد اجتماعی بوده است.

این که چگونه می‌توان نقش خانواده در تربیت را بازآفرینی نمود نیازمند تحقیق و بررسی علمی است که طی سالیان اخیر توسط صاحب نظران و محققان حوزه تعلیم و تربیت کمتر مورد بررسی قرار گرفته است یا اگر چنین شده است به یک الگوی منسجم و نظاممند برای تعیین نقش خانواده در سیاست‌گذاری‌های تربیتی منجر نشده است و یک مبنای نظری و علمی قوی در این خصوص تدوین نشده است. بر این مبنا، محقق در این پژوهش به دنبال رفع کاستی‌های موجود در زمینه نقش خانواده در سیاست‌گذاری تربیتی است و درصدد است الگویی برای سیاست‌گذاری تربیتی در آموزش و پرورش با تأکید بر نهاد خانواده طراحی نماید که از یک طرف مبنای نظری قوی در زمینه سیاست‌گذاری تربیتی با تأکید بر نهاد خانواده ارائه دهد و از طرف دیگر عوامل کلیدی سیاست‌گذاری تربیتی را شناسایی کند تا دست‌اندرکاران و مسوولان نظام تعلیم و تربیت بتوانند نقش خانواده در سیاست‌گذاری تربیتی را بیش از پیش عملیاتی کنند. لذا هدف پژوهشگر از انجام این پژوهش طراحی الگوی مطلوب سیاست‌گذاری تربیتی در آموزش و پرورش با تأکید بر نهاد خانواده است. برای دستیابی به این هدف، پژوهشگر سوال‌های پژوهشی زیر را مطرح کرده است:

1 - Suleiman, Yat & Iddrisu

2 - Ding Jie

مولفه‌های کلیدی سیاست‌گذاری تربیتی در آموزش و پرورش با تأکید بر نهاد خانواده کدامند؟
الگوی سیستمی سیاست‌گذاری تربیتی در آموزش و پرورش با تأکید بر نهاد خانواده چیست؟

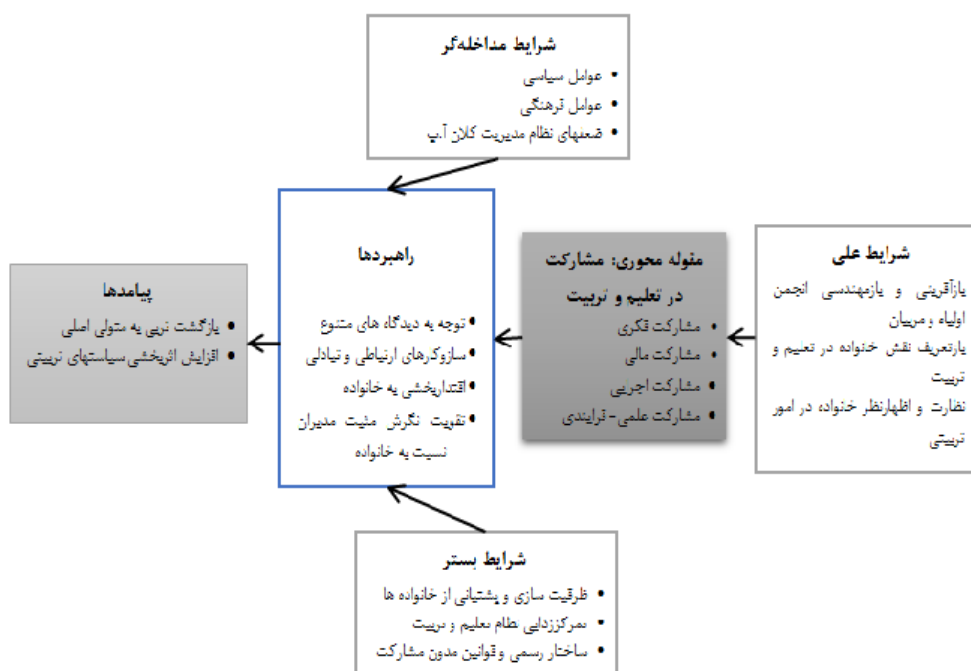
روش شناسی پژوهش

از آنجا که پژوهش حاضر به دنبال دستیابی به عوامل کلیدی سیاست‌گذاری تربیتی در آموزش و پرورش با تأکید بر نهاد خانواده و ارائه یک الگو برای سیاست‌گذاری تربیتی است لذا پژوهش از نظر هدف، کاربردی است. با توجه به این که در زمینه پژوهش، پژوهش‌های مشابهی انجام نشده است محقق بدنبال شناسایی مقوله‌های کلیدی مرتبط با بحث از دل اسناد و مدارک منتشر شده بوده و روش سنتزپژوهی را برای استخراج داده‌ها انتخاب کرده است لذا پژوهش از نظر داده‌ها، کیفی است. هم‌چنین برای تحلیل داده‌ها از رویکرد کدگذاری استفاده شده است که بر این اساس پژوهش از نظر ماهیت اجراء، توصیفی اکتشافی است. جامعه آماری پژوهش اسناد، مقالات و سایت‌های آموزشی معتبر در بازه زمانی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۰ می‌باشد که در بررسی اولیه ۹۰ سند مرتبط با سیاست‌گذاری تربیتی با تأکید بر خانواده به دست آمد. این اسناد از جستجوی کلیدواژه‌های سیاست‌گذاری، آموزش و پرورش، سیاست‌گذاری تربیتی و آموزش، خانواده و تربیت، سیاست‌گذاری تربیتی و خانواده، تعامل خانواده و مدرسه از پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی^۱، نورمگز^۲، ساینس دایرکت^۳، اریک^۴، اسکوپوس^۵ و.. بدست آمدند. در گام دوم با غربالگری اسناد بدست آمده، تعداد ۳۵ سند به روش هدفمند به عنوان نمونه انتخاب شدند.

جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات به شیوه کتابخانه‌ای و سندکاوی انجام شد. به منظور تعیین اعتبار داده‌ها از روش کثرت‌گرایی در پژوهشگر یا آزمون قابلیت اطمینان بین کدگذاران استفاده شد. به گونه‌ای که به جز پژوهشگر یک نفر دیگر نیز به صورت مستقل به کدگذاری داده‌ها پرداخته است و تفاوت‌های موجود بین کدگذاران در نظر گرفته شده است. به منظور استخراج داده‌ها از روش سنتزپژوهی استفاده شده و رویکرد تحلیل محتوا در آن به کار گرفته شده است.

مدل نهایی تحقیق:

بعد از پایان تجزیه و تحلیل و سنجش داده‌های مختلف، مدل نهایی تحقیق به شکل زیر ارائه شده است.

شکل ۲- مدل پارادایمی کدگذاری انتخابی (نظریه سیاست‌گذاری تربیتی با تأکید بر خانواده)

- 1 - SID
- 2 - Noormags
- 3 - Science direct
- 4 - Eric
- 5 - Scopus

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش با تحلیل محتوای اسناد مرتبط با پژوهش به روش سنتز پژوهی، ۲۴۷ عبارت، ۸۳ مفهوم و ۱۹ مقوله برای سیاست گذاری تربیتی در آموزش و پرورش با تأکید بر نهاد خانواده شناسایی شد. در زیر به بررسی روند شناسایی مفاهیم (کدهای باز)، مقوله‌ها و توضیح و تبیین آن‌ها پرداخته شده است.

بحث و نتیجه گیری براساس کدگذاری باز اسناد:

در این مرحله پژوهشگر، ۱- از روی متن باز کلیه اسناد و مدارک مورد بررسی شامل مقالات و اسناد بالادستی نظام آموزشی کشور، اقدام به برجسته‌سازی عوامل مهم و کلیدی کرده است که نتیجه آن استخراج ۲۴۷ عبارت کلیدی بود.

۲- با توجه به بیان مطالب در قالب عبارات و مفاهیم متنوع و همچنین مشترک بودن عبارات در اسناد و مقالات، پژوهشگر اقدام به پالایش و یکسان سازی مفاهیم و اصطلاحات نموده است. نتیجه این دو مرحله منجر به شناسایی ۸۳ مفهوم یا کد باز گردیده است که در جدول شماره (۱) ارائه شده است.

جدول ۱- نتایج کدگذاری باز

ردیف	کدهای باز	شماره منبع
۱	فعال تر کردن شوراهای منطقه‌ای با حضور خانواده ها	۷-۱
۲	استقبال از همه خانواده ها در انجمن مدرسه	۲۴-۱۴-۹
۳	بازآفرینی وظایف انجمن با رویکرد هدفگذاری تربیتی	۳۱-۱۶-۵-۱
۴	استفاده از نظرات همه ی اعضای انجمن در اجرای سیاست های تربیتی مصوب	۳۵-۲۲-۸-۳
۵	برعهده گرفتن یا واگذاری بخشی از مسئولیت تعلیم و تربیت در صورت ضعف یا ناکافی بودن اقدامات دولت	۲۴-۱۹-۱۲-۵
۶	افزایش مسوولیت آموزشی- تربیتی والدین بر اساس اسناد بالادستی	۲۹-۱۱-۱۰-۲
۷	مشارکت خانواده ها در تعیین اهداف، خط مشی ها، سیاست ها	۳۰-۲۱-۱۷-۴-۱
۸	سهیم کردن خانواده‌ها در بخشی از فرایندهای اجرایی تعلیم و تربیت	۳۴-۲۳-۱۸-۱۷-۳
۹	استفاده از تخصص‌های والدین در امور تربیتی دانش آموزان	۲۷-۲۰-۱۶-۱۵-۶-۴
۱۰	حصول اطمینان از رفتار منصفانه با دانش آموزان	-۳۳-۱۹-۱۰-۱
۱۱	اطمینان از دسترسی همه ی دانش آموزان به فرصتهای یادگیری	۲۶-۱۹-۱۴-۱۱-۳-۱
۱۲	اظهارنظر و حصول اطمینان از اجرای برنامه درسی و موضوعات درسی مورد نیاز دانش آموزان	۱۹-۱۵-۱۲-۸-۶-۲
۱۳	اظهارنظر و حصول اطمینان استفاده از شیوه های آموزشی مناسب	۸-۳
۱۴	اظهارنظر در زمینه فرایندهای فوق برنامه	۳۱-۲۹-۱۷
۱۵	مشارکت، اظهارنظر و حصول اطمینان از سیستم ارزشیابی	۳۴
۱۶	مشارکت در تصمیمات مرتبط با فرایندهای تربیتی مدارس	۲۸-۲۲-۱۸-۷
۱۷	نظارت بر اجرای تصمیمات و مدیریت مدارس	۳۰-۹-۴
۱۸	همفکری با تصمیم سازان و تصمیم گیران در حوزه های مهم تربیتی	۳۳-۱
۱۹	مشارکت در تدوین خط مشی ها و اهداف کلان نظام تعلیم و تربیت	۲۵-۱۳-۶-۲
۲۰	مشارکت در تدوین روش های اجرایی تحقق اهداف در مدارس	۳۴-۲۳

۲۶-۱۵-۳	مشارکت در تدوین قوانین و مقررات تربیتی- آموزشی	۲۱
۱۸-۸	واگذاری بخشی از هزینه های تربیتی جاری مدارس به والدین	۲۲
۳۳-۳۲-۲۸-۲۲-۲۰-۱۶-۱۱-۷-۲-۱	مشارکت در ایجاد منابع مالی پایدار برای مدارس	۲۳
۲۱-۵	کمک به بهینه سازی دخل و خرج مدارس با استفاده از ظرفیت تخصصی خانواده ها	۲۴
۲۳-۱۸-۶	مشارکت در تعیین روش های اجرایی تحقق اهداف و خط مشی های کلان تربیتی	۲۵
۳۱-۹	مشارکت در اجرای اهداف و خط مشی های مدارس	۲۶
-۲۹-۱۶-۱۰-۷-۲	کمک به تحقق اهداف مدارس با بکارگیری امکانات مادی و فیزیکی خانواده ها	۲۷
۱۹-۳	مشارکت در انتخاب محتوا	۲۸
۲۸-۱۹-۹-۶	مشارکت در تولید محتوا	۲۹
۱۶-۱۲-۱۰-۳	مشارکت در تهیه منابع آموزشی و کمک آموزشی	۳۰
۳۵-۲۹-۲۰-۴	مشارکت در شناسایی موضوعات علمی مناسب با مقتضیات و شرایط دانش آموزان	۳۱
۱۱	تاثیر نوع تفکر سیاست مداران بر سیاست های تربیتی	۳۲
۲۷-۱۴-۶	تاثیر سیاست های کلان کشور بر تدوین خط مشی ها و اهداف کلان تربیتی	۳۳
۲۱-۱	نگاه تصمیم گیرندگان و سیاست مداران حاکم به خانواده	۳۴
۱۳-۸-۲	فرهنگ اقتدار سنتی حاکم بر نظام آموزشی	۳۵
۲۸-۱۹	جو مثبت و استقبال کننده مدارس از دانش آموزان	۳۶
۳۲-۱۳	جو مثبت مدارس در راستای تشویق، ارزش گذاری و شنیده شدن تمام دیدگاه های والدین	۳۷
۱۵-۶	عدم توجه یا توجیه اختلاف های میان فردی و میان فرهنگی دانش آموزان	۳۸
۲۵-۵-۱	عدم ارتباط موثر بین نظام تصمیم گیری و نهاد خانواده	۳۹
۲۶-۲۵-۵-۱	عدم ارتباط موثر بین نظام تصمیم گیری و نظام پژوهش	۴۰
۹-۲	عدم ثبات در سیاست ها و برنامه های تربیتی آموزش و پرورش به دلایل مختلف	۴۱
۳۱-۲۶-۲۳-۱۶-۱۱-۸-۴-۳	فقدان تخصص کافی در مدیران و کارشناسان آموزش و پرورش	۴۲
۳۴-۲۹-۲۰-۱۷-۷-۳	حمایت مداوم از یادگیری و رشد سالم دانش آموزان در خانه و مدرسه	۴۳
۱۶	فراهم کردن فرصت تقویت دانش و مهارت خانواده ها برای کمک به رشد و یادگیری دانش آموزان	۴۴
۲۳-۲۰-۵	کمک به والدین در راستای حمایت از یادگیری دانش آموزان در خانه و مدرسه	۴۵
۳۵-۱۲-۱۰-۱	برگزاری کارگاه های آموزشی محلی در راستای آموزش خانواده ها	۴۶
۲۵-۱۹-۱۴-۲-۱	برگزاری جلسات سخنرانی برای آگاه سازی نقش خانواده ها در تربیت	۴۷
۲۷-۱۹-۱۵-۴	به اشتراک گذاشتن اطلاعات بین مدارس و خانواده	۴۸
۲۵-۱۶-۹-۳	انجام بخشی از فعالیت های تربیتی توسط والدین در مدارس	۴۹
-۲۸-۲۴-۲۳-۲۰-۱۶-۱۲-۸-۷-۵-۳-۲-۱	تمرکززدایی مدیریت کلان نظام آموزشی	۵۰
۳۵-۳۱-۲۹	واگذاری مدیریت نظام آموزشی به شوراهای منطقه ای (متشکل از خانواده ها و کارکنان	۵۱

آموزش و پرورش)		
۵۲	تمرکز زدایی سیاسی و اداری و انجام امور تعلیم و تربیت با نظر و تایید مردم	۲۹-۲۰-۱۲-۷-۵-۲
۵۳	تدوین قوانین و مقررات مدون برای تعیین میزان مشارکت والدین در تعیین اهداف کلان نظام آموزشی	۱۷-۸-۴
۵۴	تعمیر ساختاری رسمی یا اضافه کردن واحدی رسمی در ساختار سازمانی برای مشارکت والدین در هدفگذاری های کلان تربیتی	۱۶-۱۵-۱۰
۵۵	مشارکت قانونی همه ذی نفعان آموزش و پرورش در سیاست گذاری و خط مشی گذاری تربیتی	۲۲-۱۴-۶
۵۶	تشکیل کارگروه های تخصصی خانواده محور با هدف شناسایی مشکلات دانش آموزان	۳۰-۲۴-۱۳-۹
۵۷	پیشنهاد راهکارهای حل مشکل در قالب خط مشی‌های کلان تربیتی توسط کارگروه های تخصصی	۳۰-۲۴-۱۳
۵۸	ایجاد فضای حمایتی برای مشارکت کلیه خانواده ها در نظام تعلیم و تربیت	۳۳-۲۰-۱۶-۵-۲
۵۹	مشارکت و سهمیم کردن خانواده های طبقات پایین اجتماعی و اقتصادی در نظام تربیت	۱۲-۱۱-۱
۶۰	توجه به نظرات آحاد مردم به منظور تحقق و دستیابی به انتظارات و مطالبات مردمی	۳۵-۲۵-۱۷-۸
۶۱	شناسایی و برطرف نمودن موانع مشارکت والدین در یادگیری فرزندان ناشی از تنوع دانش آموزان	۲۶-۲۱
۶۲	در نظر گرفتن تنوع قومی، فرهنگی، جغرافیایی، منطقه‌ای، مذهبی در تدوین سیاست ها، خط مشی‌ها و اهداف کلان تربیتی	۳۴-۳۱-۲۹-۲۷-۲۲-۱۳-۱۲-۶-۴
۶۳	تعریف سازوکارهای ارتباطی و تعاملی بین والدین و مدارس	۲۴-۱۶-۹
۶۴	فراهم سازی زمینه برقراری ارتباط موثر مدیران با اولیای دانش آموزان	۱۹-۱۵-۲
۶۵	برقراری ارتباط موثر بین خانواده ها و کارکنان مدارس	۱۹-۱۵-۲
۶۶	همکاری خانواده ها و مدارس با اعضای جامعه به منظور گسترش فرصت های یادگیری، خدمات اجتماعی و مشارکت مدنی برای دانش آموزان، خانواده ها و کارکنان مدارس	۲۹-۱۹-۱۱-۶-۱
۶۷	تقسیم قدرت(شراکت مساوی) تصمیم گیری های تاثیرگذار بر فرزندان و خانواده ها بین خانواده و مدارس	۳۳-۱۶
۶۸	افزودن نهاد خانواده یا نماینده خانواده ها به ترکیب شوراهای سیاست گذار در آموزش و پرورش	۳۰-۴
۶۹	واگذاری قانونی نقشهای تربیتی به خانواده با مسئولیت و پاسخگویی	۲۸-۱۶-۳
۷۰	الزام به پاسخگو بودن نظام آموزشی و مدارس در مقابل خانواده	۲۱-۱۰-۲
۷۱	نگرش نظام گرا و همه جانبه نگر در میان مدیران آموزش و پرورش	۱۹-۱۵
۷۲	ایجاد نگرش مثبت نسبت به توانایی خانواده ها در برنامه ریزان و تصمیم گیرندگان	۲۳-۱۲-۴-۱
۷۳	میدان دادن به والدین برای مشارکت بیشتر	۳۲
۷۴	وجود نوعی رهبری دلسوزانه و دارای حس مسئولیت نسبت به اعضای خانواده	۲۴-۱۸-۷
۷۵	اعتماد به خانواده ها جهت مشارکت	۲۲-۱۴-۳
۷	بازآفرینی کارکرد تربیتی خانواده	۱۷-۹
۷۷	ادامه دار شدن فرایند تربیت دانش آموزان در خانه پس از مدرسه	۲۰-۱۱-۴
۷۸	پر کردن اوقات فراغت دانش آموزان با مسائل تربیتی در خانه	۳۱-۲۰-۴
۷۹	کنترل فضای مجازی توسط خانواده ها در راستای تحقق سیاست های تربیتی مناسب	۲۸

۲۶-۱۸	دخیل شدن همزمان و مشترک خانواده و مدرسه در تربیت دانش آموزان	۸۰
۳۱-۲۰-۱۱-۴	تمرین و تکرار فعالیت های تربیتی مناسب در خانه زیر نظر والدین	۸۱
۲۰-۱	گسترش عدالت آموزشی و تربیتی	۸۲
۳۰-۲۵-۱۲	ارتقای رهبری و مدیریت نظام آموزشی با مشارکت و به کارگیری تخصص و تجارب والدین	۸۳

بحث و نتیجه گیری براساس کدگذاری محوری اسناد:

پس از شناسایی مفاهیم (کدهای باز)، فرایند دسته‌بندی مفاهیم آغاز شد و هر دسته زیر اصطلاح انتزاعی‌تر، یعنی مقوله‌ها طبقه‌بندی شد. به عنوان مثال با مقایسه مفاهیم مختلف، پژوهشگر متوجه شده است که مفاهیم «فعال‌تر کردن شوراهای منطقه‌ای با حضور خانواده‌ها»، «استقبال از همه خانواده‌ها در انجمن مدرسه»، «بازآفرینی وظایف انجمن با رویکرد هدفگذاری تربیتی» و «استفاده از نظرات همه اعضای انجمن در اجرای سیاست های تربیتی مصوب» اشاره به یک چیز دارند؛ این که برای دخالت خانواده‌ها در سیاست‌گذاری تربیتی بایستی به احیای مجدد انجمن اولیاء و مربیان پرداخت و ماموریت‌های جدید برای آن تعریف کرد. با توجه به این مطلب از ۴ مفهوم فوق مقوله «بازآفرینی و بازمهندسی انجمن اولیا و مربیان» استخراج شد.

این مفهوم در سطح بالاتری از انتزاع قرار دارد و هر ۴ مفهوم قبلی را پوشش می‌دهد. سایر مقوله‌ها نیز به همین صورت استخراج شدند. در فرایند کدگذاری محوری، ۸۳ مفهوم حاصل از کدگذاری باز در قالب ۱۹ مقوله به ترتیب زیر جای گرفتند. در فرایند کدگذاری محوری علاوه بر شناسایی مقوله‌ها، مقوله‌ها از نظر تناسب و ماهیت شان در قالب ابعاد مدل پارادایمی قرار گرفتند.

نتایج در جدول شماره (۲) ارائه شده است. ضمناً مقوله‌های مستخرج از کدگذاری باز بر اساس جهت‌گیری‌ها، تناسب، ماهیت و بار معنایی با یکدیگر ادغام‌شده و در قالب ابعاد مدل پارادایمی شامل مقوله محوری، شرایط علی، شرایط مداخله‌گر، شرایط بستر، راهبردها و پیامدها قرار گرفتند.

جدول ۲- نتایج کدگذاری محوری

ردیف	ابعاد مدل	مقوله ها	تعداد کدهای باز
۱	شرایط علی	بازآفرینی و بازمهندسی انجمن اولیا و مربیان	۴
۲		بازتعریف نقش خانواده در تعلیم و تربیت	۵
۳		نظارت و اظهارنظر خانواده در امور تربیتی	۸
۴	مقوله محوری	مشارکت فکری	۴
۵		مشارکت مالی	۳
۶		مشارکت اجرایی	۳
۷		مشارکت علمی- فرایندی	۴
۸	عوامل مداخله گر	عوامل سیاسی	۳
۹		عوامل فرهنگی	۳
۱۰		ضعف های نظام مدیریت کلان آپ	۵
۱۱	شرایط زمینه	ظرفیت سازی و پشتیبانی از خانواده ها	۷
۱۲		تمرکززدایی نظام تعلیم و تربیت	۳
۱۳		ساختار رسمی و قوانین مدون مشارکت	۵
۱۴	راهبردها	توجه به دیدگاه های متنوع	۵
۱۵		سازوکارهای ارتباطی و تبادل	۴
۱۶		اقتداربخشی به خانواده	۴
۱۷		تقویت نگرش مثبت مدیران نسبت به خانواده	۵
۱۸	پیامدها	بازگشت تربیت به متولی اصلی	۴
۱۹		افزایش اثربخشی سیاست های تربیتی	۴

بحث و نتیجه‌گیری براساس کدگذاری انتخابی:

برای پاسخ به این سوال پژوهش ابتدا بایستی ارتباط بین عوامل کلیدی شناسایی شده برای سیاست‌گذاری تربیتی در آموزش و پرورش با تاکید بر خانواده مشخص شود و نظریه مربوطه پدیدار شود. در این مرحله با بازبینی، پالایش و تکمیل مقوله‌ها و مفاهیم مستخرج از داده‌ها، ارتباط عوامل و مقوله‌ها مشخص شد که در قالب شکل شماره (۱) ترسیم شده است. نهایتاً مقوله‌های آشکار شده در قالب ابعاد ۶ گانه الگو پارادایمی، با روابطی که بین آن‌ها وجود دارد، به صورت زیر تعیین شدند.

عوامل علی: ابتدا برای سیاست‌گذاری تربیتی با تاکید بر نهاد خانواده ضرورت داشت، حوادث، وقایع و اتفاقاتی (شرایط علی) که به وقوع یا گسترش مشارکت خانواده در سیاست‌گذاری تربیتی منجر می‌شود شناسایی و بیان شود که بر این اساس سه مقوله «بازآفرینی و بازمهندسی انجمن اولیاء و مربیان»، «بازتعریف نقش خانواده در تعلیم و تربیت» و «نظارت و اظهارنظر خانواده در امور تربیتی» به عنوان شرایط علی شناسایی شد.

مقوله اصلی: مشارکت در تعلیم و تربیت به عنوان هسته مرکزی این الگو تعریف شده است که از ۴ مقوله «مشارکت فکری»، «مشارکت مالی»، «مشارکت اجرایی» و «مشارکت علمی-فرایندی» تشکیل شده است.

بستر و زمینه: سپس شرایطی که زمینه پدیده مشارکت خانواده در سیاست‌گذاری تربیتی را فراهم می‌سازد و بر پدیده محوری تاثیرگذار هستند شناسایی شود که برای این امر ۳ مقوله «ظرفیت‌سازی و پشتیبانی از خانواده‌ها»، «تمرکززدایی نظام تعلیم و تربیت» و «ساختار رسمی و قوانین مدون مشارکت» به منزله شرایط زمینه شناسایی شد.

شرایط مداخله‌گر: در ادامه شرایط مداخله‌گر که شرایط علی را تسهیل می‌کنند یا بر اثر این شرایط تداخل ایجاد کرده و مانع آن می‌شود در قالب ۳ مقوله «عوامل سیاسی»، «عوامل فرهنگی» و «ضعف‌های نظام مدیریت کلان آموزش و پرورش» به عنوان شرایط مداخله‌گر شناسایی شد.

راهبردها: مشارکت خانواده در سیاست‌گذاری تربیتی از طریق ۴ راهبرد اساسی تحت عنوان «توجه به دیدگاه‌های متنوع»، «سازوکارهای ارتباطی و تبادلی»، «اقتداربخشی به خانواده» و «تقویت نگرش مثبت مدیران نسبت به خانواده» محقق خواهد شد. پیامدها: در نهایت اجرای راهبردهای فوق پیامدهایی را بدنبال خواهد داشت. پیامدهای حاصل از طراحی الگوی سیاست‌گذاری تربیتی در آموزش و پرورش با تاکید بر خانواده در دو مقوله «بازگشت تربیت به متولی اصلی» و «افزایش اثربخشی سیاست‌های تربیتی» قابل ارائه است.

پیشنهاد‌های کاربردی پژوهش

بر اساس یافته‌های تحقیق پیشنهادهایی به شرح زیر مطرح می‌گردد:

الف) برای درگیر کردن خانواده در سیاست‌گذاری تربیتی نظام آموزشی کشور باید به خانواده اقتدار و مسوولیت رسمی بدهد و برای آن در ساختار تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی سیاست‌های تربیتی نقش رسمی بدهد.

ب) در تدوین قوانین و مقررات باید نقش و وظیفه خانواده و نماینده خانواده در شوراهای تصمیم‌گیری مشخص شود. خانواده مدت‌ها است از کارکرد تربیتی خود دور بوده است و خانواده درگیر وظایف و نقش‌های دیگری شده است که برای بازگرداندن آن به کارکرد تربیتی بایستی حمایت و پشتیبانی از آن صورت گیرد و نظرات و دیدگاه‌های طیف‌های مختلف خانواده‌ها را در تصمیم‌گیری‌ها لحاظ کرد تا میل و رغبت آن‌ها به مشارکت افزایش یابد و خود را متولی اصلی تربیت قلمداد کنند. برای رسیدن به این مهم، نظام آموزشی با در نظر گرفتن گستردگی کشور و پراکندگی جغرافیایی و تنوع فرهنگی اقدام به تمرکززدایی از نظام آموزشی کند. بنابراین تا زمانی که نظام تعلیم و تربیت بدون توجه به تنوع فرهنگی، قومی و جغرافیایی، اقدام به سیاست‌گذاری از بالا به پایین می‌کند نمی‌توان انتظار مشارکت خانواده در تعلیم و تربیت و خط مشی‌گذاری تربیتی داشت.

نتیجه‌گیری

تعلیم و تربیت فرزندان در گذشته جزء جدایی‌ناپذیر نهاد خانواده بوده است و خانواده به تنهایی در تعلیم و تربیت فرزندان نقش آفرینی می‌کرده است. با گذشت زمان و تغییر کارکردهای خانواده و واگذاری بخشی از وظایف تخصصی خانواده به نهادهایی نظیر آموزش و پرورش، خانواده علی‌رغم داشتن مسوولیت مشارکت در تعلیم و تربیت فرزندان، نقش خود را کم رنگ تر نموده است و امروزه تقریباً معتقد به این است که مسوولیت تعلیم و تربیت بر عهده نهاد آموزش و پرورش است.

این مهم در سایه غفلت خانواده‌ها از نقش خود و همچنین بی‌توجهی آموزش و پرورش به ظرفیت‌های خانواده با عقبه تربیتی آن و مدت زمان حضور فرزندان در خانه شکل گرفته است و از این بابت مهمترین یا یکی از مهمترین حلقه‌های نظام آموزشی مفقود شده است. در

حال حاضر همه ی خبرگان و متخصصان بر این اعتقاد هستند که خانواده دارای نقش بی بدلیل در تعلیم و تربیت فرزندان دارند و بایستی به چرخه تربیتی اضافه شوند. همان طور در اسناد بالادستی نظام آموزشی از جمله سند تحول آموزش و پرورش نیز به آن تأکید شده است. بر اساس نتایج به دست آمده در خصوص سوال اول پژوهش مبنی بر عوامل کلیدی سیاست گذاری تربیتی با تأکید بر خانواده؛ به روش سنتز پژوهی، ۲۴۷ عبارت، ۸۳ مفهوم و ۱۹ مقوله برای سیاست‌گذاری تربیتی در آموزش و پرورش با تأکید بر نهاد خانواده شناسایی شده است. سپس در پاسخ به سوال دوم مبنی بر الگوی نظامند سیاست‌گذاری تربیتی در آموزش و پرورش با تأکید بر نهاد خانواده؛ مفاهیم و مقوله‌های به دست آمده بهم مرتبط شدند و الگوی مربوط در قالب ۶ عامل پارادایمی ترسیم شده است. در بحث و نتیجه‌گیری از نتایج بدست آمده باید گفت، در هسته مرکزی الگو، مشارکت همه جانبه خانواده‌ها در سیاست‌گذاری‌های تربیتی قرار دارد که بایستی از همه توان و کمک خانواده‌ها در قالب مشارکتهای مالی، فکری، فرایندی، علمی، اجرایی استفاده کرد. مشارکت دادن خانواده در فرایند سیاست گذاری، خود نیازمند فراهم کردن شرایط لازم برای آن است که از دیدگاه خبرگان از طریق ظرفیت‌سازی و پشتیبانی از خانواده‌ها، تمرکززدایی از نظام تعلیم و تربیت، تغییر ساختار رسمی و تدوین قوانین مدون برای مشارکت حداکثری خانواده‌ها می‌توان بستر لازم را فراهم کرد. پس از آن، شناسایی عوامل و شرایطی است که می‌تواند به تحقق مشارکت خانواده‌ها منجر شود که می‌توان از تغییر رویه و بازمهندسی انجمن اولیا و مربیان، تغییر نقش خانواده‌ها در تعلیم و تربیت و تعریف نقش‌های جدید برای آن و ایجاد مکانیزم‌های نظارتی برای خانواده در امور تعلیم و تربیت در مدارس و نظام آموزشی یاد کرد.

در الگوی ترسیم شده چندین راهبرد شناسایی شده است که مشارکت خانواده در تعلیم و تربیت و سیاست گذاری را پررنگ‌تر می‌کند و خانواده‌ها از این طریق تمایل بیشتری به هم افزایی خواهند یافت. وقتی نظام آموزشی به دیدگاه‌های همه ی خانواده‌ها از هر رده و طبقه، نژاد و فرهنگ و قومیت توجه کند و به خصوصیات متنوع فرهنگی خانواده‌ها اهمیت بدهد و نظرات آن‌ها را در سیاست‌ها لحاظ کند خانواده‌ها به مشارکت بیشتر می‌پردازند و اجرا و پیاده‌سازی سیاست‌ها نیز آسان‌تر است. خانواده سال‌هاست از نظام آموزشی کشور محو شده است و کمترین توجهی به آن نشده است برای برگرداندن آن به تعلیم و تربیت بایستی سازوکارهای تعاملی مناسبی طراحی شود و خانواده‌ها را پای کار آورد. خانواده باید در نظام تصمیم‌گیری، تصمیم‌سازی و سیاست‌گذاری مسوولیت رسمی و قانونی داشته باشد و به عبارتی به خانواده اقتدار قانونی داد تا خود را ملزم به مشارکت بداند و در نهایت از طریق برنامه‌های آموزشی و فرهنگی مناسب اقدام به تغییر نگرش مدیران و دست‌اندرکاران نظام آموزشی نسبت به خانواده کرد. بخش زیادی از مدیران نظام آموزشی کار تعلیم و تربیت و سیاست گذاری برای آن‌ها را فرایندی تخصصی می‌دانند و معتقدند که خانواده برای این مهم دانش و توانایی لازم را ندارد. این نوع نگرش نه تنها اشتباه است بلکه نهاد خانواده به واسطه عقبه تربیتی آن و همچنین نهادی که وقت زیادی را با فرزندان می‌گذرانند، می‌توانند دیدگاه‌ها و نظرات خوب و مناسبی را برای تعلیم و تربیت ارائه نماید و در این اظهارنظر به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان نیز توجه می‌شود. این کار برای نظام تعلیم و تربیت دارای پیامدهای مثبتی است که منجر به افزایش اثربخشی نظام آموزشی و تربیت سطح بالاتر برای دانش‌آموزان و در نتیجه جوانان دارای آینده روشن‌تر خواهیم بود که کشور از آن‌ها بهره خواهد برد. لذا به جرات می‌توان گفت همه آینده فرد، خانواده و جامعه بستگی به نظام تربیتی فعلی دارد که در صورت برنامه‌ریزی صحیح و کسب مشارکت و پتانسیل همه ذی‌نفعان نظام تربیتی کشور می‌توان به آینده درخشان امیدوار بود.

نهایتاً این که تربیت در عصر حاضر به شدت تحت تاثیر تغییرات تکنولوژیکی، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی است و واگذاری این امر خطیر به یک نهادی نظیر آموزش و پرورش عملاً نشان دهنده بی‌توجهی و غفلت از آن است. تربیت دیگر تنها از طریق آموزش و پرورش امکان پذیر نیست و مشارکت ذی‌نفعان دیگری را می‌طلبد. مهم‌ترین نهادی که دانش آموز وقت بیشتری را با آن می‌گذراند و تحت تاثیر آن قرار دارد، خانواده است. از طرف دیگر خانواده تنها نهادی است که به واسطه این همزمانی با دانش‌آموزان، از ویژگی‌ها و خصوصیات خاص و منحصر به فرد آن‌ها آگاهی دارد و نحوه رفتار و عملکرد آن‌ها را می‌بیند و درک می‌کند؛ بنابراین توجه و مشارکت نهاد خانواده در کلیه فرایندهای تعلیم و تربیت خصوصاً سیاست‌گذاری تربیتی امری است غیرقابل انکار که محقق با هدف سیاست‌گذاری تربیتی با تأکید بر نهاد خانواده و ارائه الگویی برای آن اقدام به انجام پژوهش کرده است. نتایج حاصل از تحلیل مصاحبه با خبرگان حکایت از آن داشت که در هسته این الگو مشارکت خانواده در تعلیم و تربیت به صورت مشارکت فکری، مالی، فرایندی و اجرایی می‌تواند سیاست‌گذاری تربیتی را به سمت و سوی مناسبی سوق دهد. تاریخ نشان می‌دهد خانواده دارای ظرفیت‌های آشکار و نهان بسیاری است که اگر به آن متوسل شویم می‌تواند کمک شایان توجهی به سیاست‌گذاری تربیتی نماید. خانواده لازم دارد برایش نقش‌ها و مسوولیت‌هایی قانونی تعریف شود تا به استناد آن‌ها به فرایند تربیتی فرزندان‌شان کمک کنند. تشکیل جلسات انجمن اولیا و مربیان صرفن از دیدگاه خانواده‌ها محملی شده است برای اخذ کمک‌های مالی و دیگر هیچ. کارکردها و وظایف انجمن بایستی بازنگری شود و خانواده احساس کند در فرایند تعلیم و تربیت دخیل است. با ایجاد مکانیزم‌های ارتباطی مناسب باید خانواده را به مدرسه پیوند داد و این نگرش منفی دوسویه که خانواده فکر می‌کند

مسئولیت تربیت بر عهده مدرسه و نظام آموزشی است و مدرسه و مسئولان نظام آموزشی نیز فکر می‌کند تربیت یک موضوع تخصصی است که خانواده مهارتی در آن ندارد، را از بین برد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در مطالعه حاضر فرم‌های رضایت نامه آگاهانه از روش همه ی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تامین شد.

مشارکت نویسندگان

با توجه به آن که مقاله مستخرج از رساله دکتری است، لذا در تنظیم آن استادان راهنما و مشاور، با دیدگاه های علمی و سازنده، مشارکت داشته اند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

1. Abbasi Kasaei, Hamed. Shams Morkani, Gholamreza. (2017). Synthesis Research Key factors in e-learning success: Providing a model. Scientific Journal of Education Technology, 13 (1): 25-39. (In Persian)
2. Akbari, Ahmad. Navidbakhsh, Sima. Bakhtiari, Mansoura (2016). A proposed systematic model for policy-making in education. Management and Accounting Studies, 2 (3): 172-179. (In Persian)
3. Alam al-Huda, Jamila. (2005). Philosophy of formal education. Tehran: Educational Research and Planning Organization of the Ministry of Education. (In Persian)
4. Alam al-Huda, Jamila. (2009). Educational relations between family and government. Family Studies, 5 (17): 93-119. (In Persian)
5. Amin Khandaghi, Massoud. Saeedi Rezvani, Mahmoud (2011). Final Report of the National Plan for the Evaluation of the Book of Heavenly Gifts in Primary Education. Tehran: Research Planning and Innovation Research Institute, Ministry of Education. (In Persian)
6. Arbat men, Fatemeh. (2012). Study of parents' experiences of participating in the implementation of the elementary school curriculum in the academic year 91-92. Master Thesis in Curriculum Planning. Tabriz University. (In Persian)
7. Askari, Mehdi. Elahi Manesh, Mohammad Hassan Prizad, Reza (2018). Comparison of educational policies of Iran and Japan in primary school. Strategic Studies in Public Policy, 9 (30): 113-132. (In Persian)
8. Beagly, D. E. (1996). Parent participation in curriculum decision making: A case study. Australia: La Trobe University.
9. Dear, Nasrin. (2014). Investigating the role of family and education in creating the phenomenon of generation gap and offering solutions to solve it. Second National Conference on Sustainable Development in Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Studies. Tehran. (In Persian)
10. Ding Jie, Ng. (2016). Towards a Framework of Education Policy Analysis. The HEAD Foundation.
11. Epstein, J. (1995). School/ family/ community partnerships: Caring about the children we share. PhiDeltaKappan, 76(9), 701-712.
12. Harber, C. (2008). Democracy, Development and Education: working with the Gambian inspectorate. International Journal of educational Development, 26: 618-630.
13. Hedges, H. (2009). The handbook of research synthesis and metaanalysis. New York: Russell Sage Foundation.

14. Henderson, A, & Mapp, K. (2002). A new wave of evidence: The impact of school, family, and community connections on student achievement. Austin, TX: National Center for Family & Community Connections With Schools.
15. Howlett, M. & Ramesh, M. (2011). Studying Public Policy: Policy Cycles and Policy Subsystems. Oxford University Press, USA.
16. Huges, P. (2009). Restructuring School in Australia, in the public of school management .In Baron, G. (Ed).Oxford: Pergamum.
17. Humiliation, holy. (2013). Read and write an evaluation of the curriculum for the second and sixth grades of elementary school. Tehran: Research Institute for Education Studies. (In Persian)
18. Khushik, Faheem. Diemer, Arnaud. (2018). Critical Analysis of Education Policies in Pakistan: A Sustainable Development Perspective. Social Science Learning Education Journal, 3(9), 1-16.
19. Legatum Institute. (2017). The Legatum Prosperity Index. Available at:http://prosperitysite.s3accelerate.amazonaws.com/3515/1187/1128/Legatum_Prosperty_Index_2017.
20. Mazaheri, Hassan. Musapur, Nematullah & Nategy, Faezah (2016). The role of the family in the competency-oriented curriculum of the primary school from the perspective of the documents of the fundamental transformation of education. Family and Research Quarterly, 34: 7-32. (In Persian)
21. Mehr Mohammadi, Mahmoud. (2012). Family culture: the neglected basis in organizing home-school interactions. Culture Strategy, 17 and 18: 275-293. (In Persian)
22. Old age, Moses. (2009). Designing and validating a school-based curriculum model. PhD Thesis in Curriculum Planning. Tehran: Tarbiat Moallem University. (In Persian)
23. Ozga, J. (2000). Policy Research in Educational Settings: Contested Terrain. Buckingham: Open University Press, paper for the EFA Global Monitoring Report 2003/4, Paris: UNESCO.
24. Pearson. 2014. The Learning Curve. The Economist Intelligence Unit. Available at:[http://www.edmide.gr/anakoinoseis/The-Learning-Curve-Report-2014%20\(1\)](http://www.edmide.gr/anakoinoseis/The-Learning-Curve-Report-2014%20(1)).
25. Pouralireza, Ali (2009). The role of family, school and community in mental health. Journal of Scientific Information, 9 (358): 21-29. (In Persian)
26. Qalipur, Rahmatullah. Fani, Ali Asghar Delbari Ragheb, Fatemeh. Amiri, Mojtaba Mehr Mohammadi, Mahmoud (2017). Designing a policy-making model in Iranian education with the capability approach. Public Policy, 4 (3): 159-176. (In Persian)
27. Rezaei, Sasan. Zahiri, Zainab Shah Hosseini, Mahsa Habibi, Shabnam. Sadeghi, Kambiz. (2017). Different policy-making methods in the educational system. The Second International Conference on Specialized Perspectives in the Field of Psychology, Educational Sciences and Sociology. (In Persian)
28. Safi, Ahmad (1999). Organization and management of school affairs. Tehran: Roshd. (In Persian)
29. Samadi, Masoumeh. Rezaei, Monira. (2010). Investigating the educational role of the family in the formal and public education system from the perspective of science and religion. Research in Education Issues, 19 (12): 95-117. (In Persian)
30. Sharifi, Alireza. (2013). Investigating the status of curriculum planning in the Iranian primary education system. Education Quarterly, 119: 73-92. (In Persian)
31. Sleeter, C. (2008). Equity, Democracy and Neoliberal .Assaults on teacher education. Teaching and teacher education, 24: 1947-1957.
32. Stacey, M. (1991). Parents and teachers together: Partnership in Primary and Nursery Education (Innovations in Education). Philadelphia: Open University Press.
33. Suleiman, Amran Said. Yat, Yen. Iddrisu, Issah. (2017). Education Policy Implementation: A Mechanism for Enhancing Primary Education Development in Zanzibar. Open Journal of Social Sciences, 5, 172-181.
34. Supreme Council of the Cultural Revolution. (2011). Document of fundamental change in education of the Islamic Republic of Iran. In collaboration with the Higher Education Council. Tehran: Supreme Council of the Cultural Revolution. (In Persian)
35. Talebi, Behnam. Syed Nazari, Nir. Soodi, Hooraa. (2016). Presenting a Perceptual Model of Policy Making in Iranian Education. Approach, 65: 113-130. (In Persian)
36. Tank, violet. (2014). Pathology of the functions of the planning and policy-making system in the education sector of the country. Fourth Conference on the Iranian Islamic Model of Progress. (In Persian)

37. The enemy of Ziari, Esfandiar. (2016). Investigating the historical role of sympathizers in educational policies. *Human Resource Studies*, 6 (22): 133-152. (In Persian)
38. Turani, Haidar. (2013). Evaluation of the sixth grade elementary thinking and research curriculum. Tehran: Research Institute for Education Studies. (In Persian)
39. UNESCO and MoEVT (2014) Education for All Assessment 2001-2013 Executive Summary Zanzibar. Ministry of Education and Vocational Training Zanzibar, 1-176.
40. Viennet, Romane. Pont, Beatriz. (2017). Education policy implementation: a literature review and proposed framework. OECD Education Working Paper No. 162.
41. Wanke, A. A. (2008). Parental involvement in children's education. MA thesis, The State University of New York.
42. Yaro, Ibrahim, Arshad, Rozita & Salleh, Dani. (2016). Education Stakeholder's Constraints in Policy Decisions for Effective Policy Implementation in Nigeria *British Journal of Education, Society & Behavioral Science*, 14(1): 1-12.